Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MICHALA BOBEKA
przedstawiona w dniu 6 sierpnia 2020 r.[1].

Sprawa C-195/20 PPU

XC
Postępowanie karne
przy udziale
Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy)]

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW – Europejski nakaz aresztowania i procedura wydawania osób między państwami członkowskimi – Artykuł 27 ust. 2 i 3 – Zasada szczególności – Zakres – Ściganie osoby, której dotyczy wniosek, za przestępstwa inne niż te, które stanowią podstawę przekazania – Następujące po sobie dwa europejskie nakazy aresztowania wydane przez to samo państwo członkowskie w związku z różnymi przestępstwami – Skutki prawne związane z dobrowolnym opuszczeniem terytorium państwa członkowskiego wydającego pierwszy nakaz i z przymusowym powrotem na terytorium tego państwa na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania

I. Wprowadzenie

1. Zgodnie z art. 27 decyzji ramowej 2002/584/WSiSW[2], który ustanawia tak zwaną „zasadę szczególności", osoba przekazana nie może być ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, w związku z którym została przekazana.

2. W niniejszej sprawie oskarżony został w wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania po raz pierwszy przekazany organom niemieckim przez organy portugalskie. Po odbyciu kary dobrowolnie opuścił terytorium Niemiec. Następnie wydano wobec niego drugi europejski nakaz aresztowania, na podstawie którego organy włoskie przekazały go organom niemieckim. Organy włoskie zgodziły się na uchylenie zasady szczególności w celu ścigania czynów będących przedmiotem postępowania głównego. Oskarżony podnosi, że zgodę taką powinny były wyrazić organy portugalskie, jako organy wykonujące pierwszy europejski nakaz aresztowania.

3. W niniejszej sprawie zwrócono się w istocie do Trybunału o orzeczenie w przedmiocie warunków stosowania zasady szczególności w specyficznym kontekście dobrowolnego opuszczenia przez osobę, której dotyczy pierwszy europejski nakaz aresztowania, terytorium państwa członkowskiego, które wydało ten nakaz, a następnie przymusowego powrotu tej osoby na podstawie drugiego europejskiego

1 Język oryginału: francuski.

2 Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1), zmieniona decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. 2009, L 81, s. 24) (zwana dalej „decyzją ramową 2002/584").

nakazu aresztowania: czy należy uznać, że taka osoba, mimo dobrowolnego wyjazdu, nadal korzysta z ochrony wynikającej z zasady szczególności na podstawie *pierwszego europejskiego nakazu aresztowania*? Czy raczej należy przyjąć, że ze względu na dobrowolne opuszczenie terytorium państwa wydającego pierwszy nakaz ewentualne zastosowanie zasady szczególności można w niniejszym wypadku oceniać wyłącznie na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania, a zgoda na rozszerzenie ścigania zależy wówczas wyłącznie od organów wykonujących drugi nakaz aresztowania?

II. Ramy prawne

A. Prawo Unii

4. Zgodnie z art. 1 ust. 1 decyzji ramowej 2002/584:

„Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną przez państwo członkowskie w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego".

5. Z art. 8 ust. 1 decyzji ramowej wynika, że europejski nakaz aresztowania powinien zawierać szereg informacji, między innymi, wskazanie „charakteru i kwalifikacji prawnej przestępstwa" oraz „opis okoliczności popełnienia przestępstwa".

6. Zgodnie z art. 13 ust. 1 wspomnianej decyzji ramowej:

„Jeśli aresztowana osoba powiadamia, że zgadza się na przekazanie, to zgodę tę oraz, w odpowiednich przypadkach, zrzeczenie się prawa do skorzystania z zasady szczególności, o której mowa w art. 27 ust. 2, wyraża przed wykonującym nakaz organem sądowym zgodnie z prawem krajowym wykonującego nakaz państwa członkowskiego".

7. Artykuł 27 decyzji ramowej znajduje się w jej rozdziale 3, zatytułowanym „Skutki przekazania". Dotyczy on ewentualnego ścigania (danej osoby) za inne przestępstwa i ma następujące brzmienie:

„1. Każde państwo członkowskie może notyfikować Sekretariatowi Generalnemu Rady, że w jego stosunkach z innymi państwami członkowskimi, które wystosowały podobną notyfikację, domniemana jest zgoda na ściganie, skazanie lub zatrzymanie w związku z pozbawieniem wolności lub wykonaniem środka zabezpieczającego za przestępstwo popełnione przed przekazaniem osoby inne niż to, z powodu którego została przekazana, chyba że w przypadku szczególnym wykonujący nakaz organ sądowy stanowi inaczej w swojej decyzji w sprawie przekazania.

2. Z wyjątkiem przypadków określonych w ust. 1 i 3 osoba przekazana może nie być [nie może być] ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, za które została przekazana.

3. Ustępu 2 nie stosuje się w następujących przypadkach:

a) kiedy osoba mająca możliwość opuszczenia terytorium państwa członkowskiego, któremu została przekazana, nie uczyniła tego w ciągu 45 dni od swego ostatecznego zwolnienia lub wróciła na to terytorium po opuszczeniu go;

b) przestępstwo nie podlega karze pozbawienia wolności lub środkowi zabezpieczającemu [polegającemu na pozbawieniu wolności];

c) sądowa procedura karna nie daje podstaw do zastosowania środków ograniczających wolność osobistą;

d) kiedy osoba może podlegać karze lub środkowi penitencjarnemu niepolegającemu [na] pozbawieniu wolności, co w szczególności dotyczy kary finansowej lub środka zastosowanego w jej miejsce, nawet jeśli kara lub środek daje podstawy do ograniczenia jej wolności osobistej;

e) kiedy osoba, co do której uzgodniono, że ma zostać przekazana, równocześnie, jeśli to właściwe, zgodnie z art. 13 odwołuje się do zasady szczególności [kiedy osoba wyraziła zgodę na przekazanie, w odpowiednim przypadku, równocześnie ze zrzeczeniem się prawa do skorzystania z zasady szczególności zgodnie z art. 13];

f) kiedy osoba po jej przekazaniu w sposób jednoznaczny odwołuje się do zasady szczególności [zrzekła się prawa do skorzystania z zasady szczególności] w odniesieniu do szczególnych przestępstw poprzedzających jej przekazanie. Zrzeczenie się następuje przed właściwymi organami sądowymi wydającego nakaz państwa członkowskiego i zostaje zapisane zgodnie z prawem krajowym tego państwa. Zrzeczenie się sporządza się w taki sposób, aby jego brzmienie wyraźnie świadczyło, iż osoba ta uczyniła to dobrowolnie i mając pełną świadomość konsekwencji. W tym celu osoba ta ma prawo do korzystania z pomocy prawnej;

g) w przypadku gdy wykonujący nakaz organ sądowy, który przekazał osobę, wyraża zgodę zgodnie z ust. 4.

4. Z wnioskiem o wyrażenie zgody występuje się do wykonującego nakaz organu sądowego, z załączeniem informacji określonych w art. 8 ust. 1 oraz tłumaczenia określonego w art. 8 ust. 2. Zgodę taką wyraża się, gdy przestępstwo, wobec którego jest ona wymagana, podlega przekazaniu osoby zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej. Zgody odmawia się w przypadkach wymienionych w art. 3, a ponadto można jej nie udzielić jedynie na podstawie przyczyn wymienionych w art. 4. Decyzję podejmuje się nie później niż po upływie 30 dni po otrzymaniu wniosku.

W przypadku sytuacji określonej w art. 5 wydające nakaz państwo członkowskie musi udzielić odnośnych gwarancji".

B. Prawo niemieckie

8. Zgodnie z § 83h Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (ustawy o międzynarodowej współpracy sądowej w sprawach karnych), transponującej decyzję ramową 2002/584:

„1) Osoby przekazywane przez państwo członkowskie na podstawie europejskiego nakazu aresztowania nie mogą:

1. być ścigane, skazane lub w inny sposób pozbawione wolności za przestępstwo popełnione przed ich przekazaniem, inne niż to, w odniesieniu do którego zostały przekazane; lub

2. zostać przekazane, wydane państwu trzeciemu lub wydalone do państwa trzeciego.

2) Ustępu 1 nie stosuje się w następujących przypadkach:

1. gdy osoba mająca możliwość opuszczenia terytorium państwa członkowskiego, do którego została przekazana, nie uczyniła tego w ciągu 45 dni od dnia swego ostatecznego zwolnienia lub wróciła na to terytorium po opuszczeniu go;

2. przestępstwo nie podlega karze pozbawienia wolności lub środkowi zabezpieczającemu polegającemu na pozbawieniu wolności;

3. sądowa procedura karna nie daje podstaw do zastosowania środków ograniczających wolność osobistą;

4. gdy osoba ta może zostać poddana karze lub środkowi, które nie polegają na pozbawieniu wolności, nawet jeśli ta kara lub ten środek daje podstawy do ograniczenia jej wolności osobistej;

5. gdy wykonujące państwo członkowskie lub osoba przekazana zrzekły się w tym względzie prawa do skorzystania z zasady szczególności.

3) Oświadczenie o zrzeczeniu się prawa do skorzystania z zasady szczególności dokonywane po przekazaniu osoby składa się przed sądem lub prokuratorem do protokołu. Oświadczenie o zrzeczeniu się tego prawa nie może być cofnięte. Osobę przekazaną poucza się o tym".

III. Okoliczności faktyczne, postępowanie i pytanie prejudycjalne

9. Oskarżony był ścigany w Niemczech kolejno w ramach trzech spraw, dotyczących różnych przestępstw: handel środkami odurzającymi (czyn A), wykorzystywanie seksualne małoletniego popełnione w Portugalii (czyn B), następnie ciężkie zgwałcenie w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym, popełnione również w Portugalii (czyn C).

10. Najpierw oskarżony był ścigany za handel środkami odurzającymi w znacznych ilościach (czyn A). W dniu 6 października 2011 r. Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll, Niemcy) skazał go za ten czyn na łączną karę jednego roku i dziewięciu miesięcy pozbawienia wolności. Wykonanie tej kary zostało warunkowo zawieszone.

11. Następnie w 2016 r. w Niemczech wszczęto przeciwko oskarżonemu postępowanie karne o wykorzystanie seksualne małoletniego popełnione w Portugalii (czyn B). W dniu 23 sierpnia 2016 r. Staatsanwaltschaft Hannover (prokuratura w Hanowerze, Niemcy) wydała z tego powodu europejski nakaz aresztowania (zwany dalej „pierwszym europejskim nakazem aresztowania"). Tribunal da Relação de Évora (sąd apelacyjny w Évorze, Portugalia) zezwolił na przekazanie oskarżonego niemieckim organom sądowym w związku z tym przestępstwem. Oskarżony nie zrzekł się przy tej okazji prawa do skorzystania z zasady szczególności. W dniu 22 czerwca 2017 r. organy portugalskie przekazały oskarżonego Republice Federalnej Niemiec. Następnie w całości odbył on w tym państwie karę pozbawienia wolności w wymiarze jednego roku i trzech miesięcy, na którą został skazany za wykorzystanie seksualne małoletniego. W sierpniu 2018 r. został objęty nadzorem kuratorskim (*Führungsaufsicht*) na okres 5 lat. W trakcie tego okresu oskarżony musiał raz w miesiącu stawiać się u kuratora.

12. Podczas wykonywania kary orzeczonej za wykorzystanie seksualne małoletniego (czyn B) odwołano warunkowe zawieszenie wykonania kary orzeczonej w 2011 r. przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll) za handel środkami odurzającymi (czyn A). W dniu 22 sierpnia 2018 r. Staatsanwaltschaft Flensburg (prokuratura we Flensburgu, Niemcy) wystąpiła do Tribunal da Relação de Évora (sądu apelacyjnego w Évorze) z wnioskiem o zrzeczenie się prawa do stosowania zasady szczególności i o wyrażenie zgody na wykonanie kary orzeczonej przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll).

13. W dniu 31 sierpnia 2018 r., wobec braku odpowiedzi sądu apelacyjnego w Évorze, oskarżony został zwolniony. W rezultacie w dniu 18 września udał się do Niderlandów, a następnie do Włoch. W dniu 19 września Staatsanwaltschaft Flensburg (prokuratura we Flensburgu) wydała przeciwko oskarżonemu europejski nakaz aresztowania w celu wykonania wyroku Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) za czyn A (zwany dalej „drugim europejskim nakazem aresztowania").

14. W dniu 27 września 2018 r. oskarżony został zatrzymany we Włoszech. W dniu 10 października 2018 r. organy włoskie wyraziły zgodę na jego przekazanie. W dniu 18 października oskarżony został przekazany organom niemieckim.

15. Wreszcie w dniu 5 listopada 2018 r. Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku, Niemcy) wydał krajowy nakaz aresztowania (*Untersuchungshaftbefehl*) w postępowaniu przygotowawczym w trzeciej sprawie (czyn C) dotyczącej oskarżonego, w której okoliczności faktyczne zaistniały w dniu 2 września 2005 r., a mianowicie w sprawie dotyczącej zgwałcenia i wymuszenia rozbójniczego wobec 72-letniej obywatelki amerykańskiej w Praia da Luz w Portugalii. To właśnie ta ostatnia sprawa była źródłem niniejszego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

16. W dniu 12 grudnia 2018 r. Staatsanwaltschaft Braunschweig (prokuratura w Brunszwiku, Niemcy) zwróciła się do włoskiego organu wykonującego o wyrażenie zgody również na ściganie oskarżonego za przestępstwo zgwałcenia w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym, będące przedmiotem postępowania głównego (czyn C). W dniu 22 marca 2019 r. Corte d'appello de Milano (sąd apelacyjny w Mediolanie) przychylił się do tego wniosku.

17. Oskarżony został tymczasowo aresztowany w Niemczech na okres od dnia 23 lipca 2019 r. do dnia 11 lutego 2020 r. na podstawie krajowego nakazu aresztowania, o którym mowa w pkt 15 niniejszej opinii. W tym okresie wyrokiem z dnia 16 grudnia 2019 r. Landgericht Braunschweig (sąd krajowy w Brunszwiku, Niemcy) skazał oskarżonego za popełnienie w Portugalii w 2005 r. ciężkiego zgwałcenia w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym (czyn C). Sąd ów orzekł wobec niego karę 7 lat pozbawienia wolności, uwzględniającą wyrok Amtsgericht Niebüll (sądu rejonowego w Niebüll) z 2011 r. Cały okres tymczasowego aresztowania oskarżonego we Włoszech został zaliczony na poczet kary łącznej. Ponadto w dniu 21 stycznia 2020 r. portugalski organ wykonujący nakaz wyraził zgodę na wykonanie kary łącznej pozbawienia wolności orzeczonej przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll) za czyn A.

18. Oskarżony jest pozbawiony wolności od dnia 12 lutego 2020 r. w ramach wykonania kary orzeczonej w 2011 r. przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy w Niebüll) za czyn A. Wniósł on od wyroku Landgericht Braunschweig (sądu krajowego w Brunszwiku) skargę rewizyjną do Bundesgerichtshof (federalnego trybunału sprawiedliwości, Niemcy), czyli sądu odsyłającego. Oskarżony kwestionuje w szczególności ważność postępowania, które doprowadziło do wydania tego wyroku, w świetle zasady szczególności przewidzianej w art. 27 decyzji ramowej 2002/584. Ponieważ organy portugalskie nie wyraziły zgody na ściganie za zgwałcenie w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym popełnione w Portugalii (czyn C), organy niemieckie nie miały prawa ścigać oskarżonego, a czynności procesowe – takie jak wystawienie krajowego nakazu aresztowania przez Amtsgericht Braunchweig (sąd rejonowy w Brunszwiku) w dniu 5 listopada 2018 r. – są zatem niezgodne z prawem.

19. Zdaniem sądu odsyłającego rozstrzygnięcie kwestii, czy krajowy nakaz aresztowania wydany w ramach postępowania przygotowawczego może zostać utrzymany w mocy, czy też przeciwnie – powinien zostać uchylony – zależy od tego, czy organy niemieckie miały prawo ścigać oskarżonego w związku z zarzutem ciężkiego zgwałcenia w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym, popełnionego w Portugalii w 2005 r. (czyn C).

20. W tych okolicznościach Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 27 ust. 2 i 3 decyzji ramowej [2002/584] należy interpretować w ten sposób, że zasada szczególności nie sprzeciwia się środkowi polegającemu na ograniczeniu wolności za przestępstwo popełnione przed przekazaniem, inne niż to, które stanowi podstawę przekazania, jeżeli po przekazaniu dana osoba dobrowolnie opuściła terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, następnie ponownie została przekazana na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego przez inne wykonujące nakaz państwo członkowskie na podstawie nowego europejskiego nakazu aresztowania, a to drugie wykonujące nakaz państwo członkowskie udzieliło zgody na ściganie, skazanie i wykonanie kary za to inne przestępstwo?”.

IV. W przedmiocie pilnego trybu postępowania przed Trybunałem

21. Sąd odsyłający zwrócił się z wnioskiem, aby niniejsze odesłanie prejudycjalne zostało rozpoznane w trybie pilnym, przewidzianym w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Na poparcie tego wniosku sąd odsyłający podniósł, że przedstawione pytanie prejudycjalne dotyczy wykładni decyzji ramowej objętej tytułem V części trzeciej traktatu FUE. Wskazał również, że w dniu złożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym oskarżony był pozbawiony wolności w ramach wykonywania kary orzeczonej przez Amtsgericht Niebüll (sąd rejonowy, Niebüll) za handel środkami odurzającymi (czyn A). Nawet gdyby oskarżony uzyskał wcześniejsze zwolnienie, pozostanie w areszcie na podstawie krajowego nakazu aresztowania wydanego przez Amtsgericht Braunschweig (sąd rejonowy w Brunszwiku) w ramach postępowania przygotowawczego w sprawie zgwałcenia w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym, popełnionego w Portugalii (czyn C). Tymczasem, zgodność z prawem tego aresztowania jest z kolei uzależniona od ważności postępowania, które doprowadziło do wydania wyroku Landgericht Braunschweig (sądu krajowego w Brunszwiku), rozpatrywanego w postępowaniu głównym, w odniesieniu do czynu C. W przypadku nieważności tego postępowania oskarżony powinien zostać zwolniony.

22. W dniu 25 maja 2020 r. czwarta izba Trybunału postanowiła uwzględnić ten wniosek.

23. Uwagi na piśmie zostały złożone przez oskarżonego, Generalbundesanwalt beim Bundesgerichtshof (prokuratora generalnego przy Bundesgerichtshof, zwanego dalej „prokuratorem generalnym”), rząd niemiecki i Komisję Europejską. Wszyscy ci uczestnicy oraz Irlandia przedstawili uwagi ustne na rozprawie, która odbyła się w dniu 16 lipca 2020 r.

V. Analiza

24. Struktura niniejszej opinii jest następująca. Rozpocznę od analizy zasady szczególności w świetle brzmienia, kontekstu i celu art. 27 decyzji ramowej 2002/584. W szczególności zajmę się określeniem skutków, jakie wywołuje dobrowolne opuszczenie przez daną osobę terytorium państwa członkowskiego wydającego europejski nakaz aresztowania w odniesieniu do stosowania zasady szczególności, a szerzej w odniesieniu do procedury przekazania (A). Następnie wyjaśnię, czego wymaga zasada szczególności w przypadku, gdy zainteresowana osoba została ponownie przekazana, na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania, do państwa członkowskiego wydającego nakaz w okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym (B).

A. Zasada szczególności i skutki dobrowolnego opuszczenia terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego

25. W niniejszej sprawie na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez Niemcy, a wykonanego przez Portugalię, oskarżony został przekazany do Niemiec, gdzie odbył karę orzeczoną za czyn wskazany w tym nakazie aresztowania (wykorzystanie seksualne małoletniego, czyn B). Po zakończeniu odbywania kary pozbawienia wolności został poddany nadzorowi kuratorskiemu, jednak nie zakazano mu opuszczania terytorium Niemiec. Oskarżony dobrowolnie opuścił Niemcy i udał się najpierw do Niderlandów, a następnie do Włoch. Na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez organy niemieckie został on przez organy włoskie przekazany organom niemieckim ponownie, w celu odbycia kary orzeczonej uprzednio za handel środkami odurzającymi (czyn A). Następnie organy te zgodziły się również na zniesienie zasady szczególności, umożliwiając ściganie oskarżonego w Niemczech za ciężkie zgwałcenie w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym, popełnione w Portugalii przed jego pierwszym przekazaniem (czyn C). Za te czyny oskarżonemu wymierzono obecnie środek polegający na pozbawieniu wolności (*Untersuchungshaft*), w związku z wyrokiem który oskarżony kwestionuje.

26. W jedynym pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, jakie są skutki prawne związane, po pierwsze, z dobrowolnym opuszczeniem terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego przez osobę, która została przekazana temu państwu na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania, i po drugie, z przymusowym powrotem tej osoby na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania.

27. Rozpocznę od pierwszego zagadnienia: jakie są skutki dobrowolnego opuszczenia terytorium państwa wydającego nakaz przez osobę, która została przekazana temu państwu, jeśli chodzi o zasadę szczególności?

28. Zdaniem oskarżonego i Irlandii okoliczność ta nie ma wpływu na stosowanie zasady szczególności. Oskarżony, wyjeżdżając dobrowolnie z terytorium Niemiec, nie zrzekł się tej zasady. Zasada szczególności znajduje zastosowanie, ponieważ, po pierwsze, oskarżony, kiedy opuszczał terytorium Niemiec, podlegał nadal nadzorowi kuratorskiemu w związku z czynem B, a po drugie, nie powrócił na terytorium Niemiec dobrowolnie. Zatem pierwsze przekazanie wciąż wywołuje skutki.

29. Natomiast prokurator generalny, rząd niemiecki, Komisja oraz sąd odsyłający podzielają stanowisko, zgodnie z którym dobrowolne opuszczenie przez oskarżonego terytorium państwa członkowskiego wydającego nakaz kończy pierwszą procedurę przekazania, powodując tym samym wygaśnięcie zasady szczególności. Jeżeli osoba dobrowolnie opuszcza państwo członkowskie, któremu została pierwotnie przekazana, nie dochodzi już do naruszenia interesów chronionych przez zasadę szczególności. Osoba, która dobrowolnie opuszcza wydające nakaz państwo członkowskie, nie może już powoływać się na ochronę przyznaną przez zasadę szczególności, również w przypadku powrotu, ponieważ nowy pobyt w wydającym nakaz państwie członkowskim nie jest już skutkiem przekazania dokonanego wcześniej.

30. Zgadzam się z prokuratorem generalnym, rządem niemieckim, Komisją oraz sądem odsyłającym. Moim zdaniem zasada szczególności jest nierozerwalnie związana z wykonaniem *konkretnego* europejskiego nakazu aresztowania, w ramach którego została ona „aktywowana", a zatem w jego ramach może być analizowana. Zasada ta ma zastosowanie w związku z tym nakazem wyłącznie w zakresie, w jakim zainteresowana osoba znajduje się, ze względu na swoją obecność na terytorium państwa wydającego, pod kontrolą tego państwa. W konsekwencji, skoro zainteresowana osoba nie podlega już jurysdykcji państwa wydającego nakaz ze względu na dobrowolne opuszczenie jego terytorium, zasada szczególności już nie obowiązuje.

31. Taka wykładnia wynika z brzmienia, kontekstu i celu art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584.

1. Wykładnia literalna

32. Zgodnie z art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 osoba przekazana nie może być, co do zasady, ścigana, skazana lub w inny sposób pozbawiona wolności za przestępstwo popełnione przed jej przekazaniem, inne niż to, w związku z którym została przekazana.

33. Samo brzmienie tego przepisu nie dostarcza wskazówek co do skutków, jakie w odniesieniu do zastosowania zasady szczególności wywołuje dobrowolne opuszczenie terytorium państwa wydającego nakaz przez osobę podlegającą przekazaniu. Niemniej brzmienie to wyraźnie sugeruje, że zasada szczególności jest ściśle związana z *przekazaniem* (w liczbie pojedynczej), a w konsekwencji z wykonaniem *konkretnego* europejskiego nakazu aresztowania. Wskazanie, że z zasady tej korzysta „osoba przekazana", zakłada bowiem, że osoba ta znajduje się lub ma zaraz się znaleźć na terytorium państwa członkowskiego, które zwróciło się o jej przekazanie w wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania, lub przynajmniej pod rzeczywistą kontrolą tego państwa.

34. Podobnie należy stwierdzić, pozostając na płaszczyźnie językowej, że rozdział 3 decyzji ramowej 2002/584, w którym znajduje się art. 27, jest zatytułowany „Skutki *przekazania*". Tytuł ten również prowadzi do wniosku, że przepisy tego rozdziału regulują skutki, jakie wywiera *konkretne przekazanie* na podstawie określonego europejskiego nakazu aresztowania.

2. Wykładnia kontekstualna

35. W pierwszej kolejności, co się tyczy kontekstu wewnętrznego art. 27 decyzji ramowej 2002/584, z jego ust. 3 wynika, że zasada szczególności nie ma zastosowania w kilku enumeratywnie wyliczonych scenariuszach [3]. Jest tak przede wszystkim w przypadku wyrażenia zgody na rozszerzenie ścigania przez zainteresowaną osobę. W takiej sytuacji należy uznać, że zainteresowana osoba poprzez swoją zgodę dobrowolnie zaakceptowała poddanie się jurysdykcji wydającego nakaz państwa członkowskiego w odniesieniu do innych czynów, chociaż nie była do tego w żaden sposób zobowiązana. Jest tak również wtedy, gdy organ wykonujący europejski nakaz aresztowania sam zgadza się na rozszerzenie postępowania karnego [4]. Ta druga ewentualność, dobrze znana w prawie klasycznej ekstradycji, podkreśla zarówno wymiar *dwustronny*, jak i względy *suwerenności* leżące u podstaw każdego europejskiego nakazu aresztowania: państwo wykonujące rezygnuje – na rzecz państwa wydającego nakaz – ze swojego ius puniendi w odniesieniu do przestępstw innych niż te, w związku z którymi dokonano przekazania [5].

36. Mimo widocznych różnic między nimi, obie grupy wyjątków posiadają przeważający element wspólny: wyrażenie zgody na poddanie czynów popełnionych przed przekazaniem, które nie są objęte odnośnym europejskim nakazem aresztowania, ius puniendi państwa wydającego nakaz. Innymi słowy, zrzeczenie się zasady szczególności, czy to z inicjatywy zainteresowanej osoby, czy też z inicjatywy wykonującego nakaz państwa członkowskiego, skutkuje uprawnieniem państwa wydającego nakaz do ścigania i sądzenia osoby, która znajduje się fizycznie pod jego jurysdykcją na mocy konkretnego

3 Zobacz, w przedmiocie różnych kategorii wyjątków od zasady szczególności, wyrok z dnia 1 grudnia 2008 r., Leymann i Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, pkt 67–73).

4 Artykuł 27 ust. 3 lit. g) decyzji ramowej 2002/584. Zobacz także, jako realizację koncepcji, która również opiera się na zasadniczej zgodzie państw na zrzeczenie się części ich suwerenności w sprawach karnych, art. 27 ust. 1 tej decyzji ramowej, przewidujący bardziej ogólny wyjątek, w ramach którego każde państwo członkowskie może zdecydować, że zgoda na rozszerzenie postępowania jest uważana za wyrażoną bez udziału organu wykonującego nakaz lub zainteresowanej osoby. Jak wskazała Komisja, w niniejszej sprawie wyjątek ten nie wchodzi w grę ze względu na brak zgłoszenia w tym względzie przez zainteresowane państwa członkowskie.

5 W przedmiocie pojęcia „przestępstwa […] innego" niż to, które stanowiło podstawę przekazania, w rozumieniu art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584, zob. wyroki: z dnia 1 grudnia 2008 r., Leymann i Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, pkt 57); a także z dnia 6 grudnia 2018 r., IK (Wykonanie kary dodatkowej) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, pkt 58–61).

europejskiego nakazu aresztowania, za przestępstwa inne niż te, w związku z którymi nastąpiło przekazanie. Stąd wniosek, że zasada szczególności stanowi gwarancję dla osoby przekazanej tak długo, jak długo przebywa ona na terytorium państwa wydającego nakaz aresztowania wskutek zastosowania tego nakazu, a zatem pod przymusem owego państwa.

37. Jeśli chodzi w drugiej kolejności o system, jaki stanowi decyzja ramowa 2002/584, z treści i logiki innych przepisów wynika, że zasady tej decyzji ramowej mają zastosowanie *w ramach jednego i tego samego przekazania*. I tak, zgodnie z art. 1 ust. 1 rzeczonej decyzji ramowej konkretnym celem realizowanym przez europejski nakaz aresztowania jest „przekazanie przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wniosek, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego". Podobnie z art. 8 ust. 1 i załącznika do tej decyzji ramowej wynika, że przekazanie to obejmuje konkretne przestępstwa, ponieważ każdy europejski nakaz aresztowania musi określać charakter i kwalifikację prawną danego przestępstwa lub przestępstw oraz opisywać okoliczności popełnienia tegoż przestępstwa lub przestępstw. Zatem europejski nakaz aresztowania zezwala państwu go wydającemu na ściganie danej osoby za wskazane w nim przestępstwa w określonym kontekście danego przekazania – a więc ze względu na znalezienie się pod przymusem na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego. I właśnie w tym samym kontekście zainteresowana osoba może powoływać się na zasadę szczególności. Wynika stąd logicznie, że zasada ta może być stosowana wyłącznie w konkretnym i szczególnym przypadku danego przekazania. Nie znajduje zastosowania w sposób ogólny, w ramach *innego* przekazania, po opuszczeniu przez zainteresowaną osobę terytorium, na które została pierwotnie przekazana [6].

3. Wykładnia celowościowa

38. Podczas gdy wykładnia językowa i wykładnia kontekstualna podkreślają ścisły związek istniejący między zasadą szczególności a obecnością osoby przekazanej na terytorium państwa wydającego w kontekście wykonania konkretnego europejskiego nakazu aresztowania, to cele tej zasady oraz instrumentu europejskiego nakazu aresztowania wskazują, że związek ten zostaje zerwany w przypadku dobrowolnego opuszczenia przez osobę terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego. Ze względu na brak możliwości stosowania przymusu ze strony państwa wobec zainteresowanej osoby zasada szczególności, z logicznego punktu widzenia, wygasa lub zostaje zdezaktywowana *w odniesieniu do tego przekazania*.

39. Jeśli chodzi o funkcje zasady szczególności wyrażonej w art. 27 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584, Trybunał orzekł, że zasada ta „jest związana z suwerennością państwa członkowskiego wykonującego europejski nakaz aresztowania i przyznaje osobie, której wniosek dotyczy, prawo do tego, aby ściganie, skazanie lub pozbawienie jej wolności w inny sposób nastąpiło wyłącznie za przestępstwo, w związku z którym została przekazana" [7]. Zasada szczególności służy zatem przede wszystkim dwóm celom. Po pierwsze – w sposób tradycyjny, jako że zasada ta znajduje swoje pierwotne źródło w prawie ekstradycyjnym [8] – ma ona na celu zachowanie *suwerenności państwa wykonującego* europejski nakaz aresztowania, ponieważ wykonując ów nakaz, państwo to wyraża zgodę na ograniczenie (a nawet zrzeczenie się) wykonywania swojej suwerenności w sprawach karnych na rzecz innego państwa członkowskiego. Po drugie – w sposób bardziej oryginalny w porównaniu z klasyczną koncepcją

6 Zwracam jednak uwagę na odmienną sytuację, której dotyczy nie art. 27, lecz art. 28 decyzji ramowej 2002/584 (późniejsze przekazanie), zgodnie z jego wykładnią dokonaną w szczególności w wyroku z dnia 28 czerwca 2012 r., West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 80). Zobacz w tym względzie pkt 62–64 niniejszej opinii.

7 Wyroki: z dnia 1 grudnia 2008 r., Leymann i Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, pkt 44); a także z dnia 19 września 2018 r., RO (C-327/18 PPU, EU:C:2018:733, pkt 53).

8 Na temat tej zasady i jej różnych funkcji w klasycznym prawie międzynarodowym, zob., m.in., C.J. Morvillo, „Individual Rights and the Doctrine of Speciality: The Deteriorations of the United States v. Rauscher", *Fordham International Law Journal*, 1990, vol. 14, s. 987; B. Bouloc, „Le principe de la spécialité en droit pénal international", *Mélanges dédiés à Dominique Holleaux*, Litec, Paris, 1990, s. 7, a także A. Zaïri, *Le principe de la spécialité de l'extradition au regard des droits de l'homme*, LGDJ, Paris, 1992. Zobacz także w kontekście samego europejskiego nakazu aresztowania, O. Lagodny, C. Rosbaud, „Speciality rule", w: N. Keijzer, E. van Sliedregt (ed.), *The European Arrest Warrant in Practice*, T.M.C. Asser, The Hague, 2009, s. 265.

ekstradycji – zasada szczególności w prawie Unii ma na celu *zagwarantowanie praw zainteresowanej osoby*. Osoba ta nie powinna obawiać się ewentualnego ścigania za inne przestępstwa, popełnione przed jej przekazaniem, które nie zostały wyraźnie wymienione w rozpatrywanym europejskim nakazie aresztowania. Z zastrzeżeniem wyraźnego zrzeczenia się przez nią prawa do skorzystania z zasady szczególności, osoba ta powinna móc liczyć na to, że przez cały okres jej przymusowej obecności na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego nie będzie ścigana za inne przestępstwa.

40. Z tych dwóch celów wynika, w sposób decydujący dla niniejszej sprawy, że zasada szczególności skutkuje ograniczeniem kompetencji w sprawach karnych państwa wydającego nakaz oraz uniknięciem wkroczenia przez to państwo w kompetencje państwa wykonującego i przekroczenia swoich uprawnień w stosunku do zainteresowanej osoby. Wydające nakaz państwo członkowskie może bowiem z różnych powodów próbować ścigać tę osobę za czyny (z założenia wcześniejsze), których dany europejski nakaz aresztowania nie dotyczy [9].

41. Te cele zasady szczególności należy z kolei oceniać w świetle celu, jakiemu służą europejskie nakazy aresztowania. Mają one bowiem na celu poddanie danej osoby potestas państwa członkowskiego wydającego nakaz ze względu na wymienione tam przestępstwa, poprzez przywiedzenie jej na terytorium tego państwa pod przymusem [10]. W zakresie, w jakim zasada szczególności chroni daną osobę przed ewentualnymi próbami wydającego nakaz państwa członkowskiego zmierzającymi do nienależytego rozszerzenia jego kompetencji w sprawach karnych, zasada ta wydaje się nierozerwalnie związana z wykonaniem konkretnego europejskiego nakazu aresztowania, którego zakres jest jasno określony.

42. W konsekwencji zasada szczególności ma zastosowanie jedynie w ramach przekazania, jako jego skutek, tak długo, jak długo osoba znajduje się pod przymusem na terytorium państwa wydającego. Dobrowolne opuszczenie tego terytorium zrywa związek pomiędzy tym państwem a osobą podlegającą przekazaniu. Takie działanie danej osoby skutkuje usunięciem jej spod potestas tego państwa. W związku z tym zainteresowanego z założenia nie chroni już zasada szczególności mająca zastosowanie w ramach pierwotnego przekazania.

43. Krótko rzecz ujmując, ponieważ dana osoba *dobrowolnie* opuściła terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, liczniki zostają cofnięte na zero. Dotyczy to całej konkretnej procedury przekazania na podstawie danego europejskiego nakazu aresztowania, a nie samej tylko zasady szczególności. Celem przekazania jest bowiem przywiedzenie danej osoby na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, aby została ona w tym państwie osądzona lub odbyła karę. Po osiągnięciu tego celu „cykl" przekazania jest zakończony. Co za tym idzie, jest logiczne, że zasada szczególności – ponieważ znajduje ona zastosowanie w ramach tego cyklu – ulega wyczerpaniu.

B. Skutki przymusowego powrotu na terytorium państwa wydającego

44. W ramach niniejszej sprawy jest bezsporne, że oskarżony dobrowolnie opuścił terytorium Niemiec po odbyciu kary wymierzonej mu za czyn B (wykorzystanie seksualne małoletniego) objęty europejskim nakazem aresztowania, który doprowadził do jego pierwszego przekazania przez organy portugalskie. Z tego powodu zasada szczególności mająca zastosowanie do tego cyklu wygasła w odniesieniu do tego nakazu.

9 Trzeba sobie powiedzieć, że takie podejście świadczy raczej o wzajemnej podejrzliwości niż o wysokim stopniu zaufania między państwami członkowskimi, na którym decyzja ramowa 2002/584 ma się opierać (zob. motyw 10).

10 Europejski nakaz aresztowania pozostaje instrumentem przymusu pomimo ewentualnej zgody danej osoby na przekazanie.

45. Niemniej niniejsza sprawa nie dotyczy jedynie skutków dobrowolnego opuszczenia terytorium państwa wydającego przez osobę, która została przekazana temu państwu, w odniesieniu do zasady szczególności. Jest w niej jeszcze drugi szczególny element stanu faktycznego, który, jak się wydaje, budzi zasadnicze wątpliwości sądu odsyłającego: osoba, której dotyczy nakaz, *powróciła* na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego *w wykonaniu drugiego europejskiego nakazu aresztowania*. Sąd odsyłający zastanawia się również nad konsekwencjami faktu, że wobec oskarżonego wydano po wyjeździe drugi europejski nakaz aresztowania, który z kolei doprowadził do powrotu oskarżonego pod przymusem na terytorium Niemiec, tym razem z terytorium Włoch.

46. Czy fakt ten może niejako „przywrócić moc" zasady szczególności z pierwszego europejskiego nakazu aresztowania? W przypadku takiego „przywrócenia mocy" niemieckie organy wydające nakaz musiałyby uzyskać zgodę pierwszego państwa członkowskiego wykonującego nakaz (Republiki Portugalskiej) w celu rozszerzenia ścigania o czyn C rozpatrywany w postępowaniu głównym (ciężkie zgwałcenie w zbiegu z wymuszeniem rozbójniczym), ponieważ nie został on objęty drugim europejskim nakazem aresztowania. Jest to stanowisko bronione przez oskarżonego i Irlandię, których zdaniem zasada szczególności nadal wywołuje skutki wobec Republiki Portugalskiej.

47. Natomiast w przeciwnym wypadku wystarczyłaby do tego celu zgoda organów wykonujących drugi europejski nakaz aresztowania (organów włoskich). Takie jest stanowisko, którego bronią prokurator generalny, rząd niemiecki, Komisja i sąd odsyłający.

48. Do tych przeciwstawnych wniosków wszyscy uczestnicy postępowania doszli w dużej mierze na podstawie art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584, zgodnie z którym zasada szczególności nie znajduje już zastosowania, „kiedy osoba mająca możliwość opuszczenia terytorium państwa członkowskiego, któremu została przekazana, nie uczyniła tego w ciągu 45 dni od swego ostatecznego zwolnienia lub wróciła na to terytorium po opuszczeniu go". Z jednej strony oskarżony i Irlandia dostrzegają w tym przepisie utrzymanie ochrony przyznanej mu przez zasadę szczególności na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania, ponieważ przepis ten wymaga powrotu dobrowolnego. Z drugiej strony prokurator generalny, Komisja i sąd odsyłający zgadzają się co do tego, jak się wydaje, że ów wyjątek od zasady szczególności ma również zastosowanie do powrotów przymusowych. O ile rząd niemiecki nie wyklucza takiej wykładni, o tyle ma jednak wątpliwości, czy w niniejszej sprawie badanie art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584 jest konieczne.

49. Moim zdaniem powoływanie się na art. 27 ust. 3 lit. a) nie ma w niniejszej sprawie znaczenia. W okolicznościach takich jak rozpatrywane w postępowaniu głównym nie jest ani konieczne, ani nawet możliwe oparcie się na art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej, aby dojść do wniosku, że zasada szczególności na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania nie ma już zastosowania.

50. W pierwszej kolejności, tytułem głównym, w okolicznościach niniejszej sprawy, jak wynika z poprzedniej sekcji części niniejszej opinii, nie ma konieczności uzasadnienia niemożności stosowania zasady szczególności z pierwszego europejskiego nakazu aresztowania na podstawie art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584, ponieważ niemożność jej zastosowania wynika po prostu, w sposób nieunikniony, z zakończenia pierwszej procedury przekazania w wyniku dobrowolnego opuszczenia przez zainteresowaną osobę terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego. Wyjazd ten zerwał bowiem związek terytorialny, który umożliwiał zainteresowanej osobie skuteczne korzystanie z ochrony wynikającej z zasady szczególności przez cały okres jej obecności na tym terytorium. Brak możliwości zastosowania zasady szczególności z pierwszego europejskiego nakazu aresztowania nie wynika zatem z jednego z wyjątków przewidzianych w art. 27 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584, lecz z faktu, że obecny spór wpisuje się w ramy nowego cyklu, odnoszącego się do drugiego europejskiego nakazu aresztowania [11].

11 Zobacz pkt 42 i 43 niniejszej opinii.

51. W drugiej kolejności należy stwierdzić, tytułem uzupełniającym, że art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584 nie ma w żadnym razie zastosowania w przypadku *powrotu przymusowego*. W istocie bowiem, podobnie jak przepis ten dotyczy jedynie dobrowolnego wyjazdu danej osoby, jego zastosowanie wymaga również, w odpowiednim wypadku, *dobrowolnego powrotu* na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego. Przepis ten świadczy bowiem, jak orzekł Trybunał w sprawie West[12], o dorozumianej zgodzie zainteresowanej osoby na poddanie jej jurysdykcji wydającego nakaz państwa członkowskiego, tego samego, które wszczęło przeciwko niej postępowanie i ewentualnie skazało ją za przestępstwa wskazane w europejskim nakazie aresztowania. Ta dorozumiana zgoda jest oczywista, gdy osoba postanawia dobrowolnie pozostać na terytorium tego państwa, zamiast wyjechać (w sposób całkowicie zgodny z prawem) i powrócić do państwa swojego obywatelstwa, państwa miejsca zamieszkania lub dowolnego innego wybranego przez siebie państwa.

52. Jest prawdą, że brzmienie art. 27 ust. 3 lit. a) nie wskazuje wyraźnie na dobrowolny charakter ewentualnego powrotu danej osoby na terytorium państwa wydającego. Jednakże, podobnie jak wskazują oskarżony i Irlandia, jestem zdania, że wyrażenie „wróciła na to terytorium po opuszczeniu go" sugeruje powrót dobrowolny, a nie przymusowy[13], przy czym taka wykładnia jest jedyną wykładnią logiczną w świetle systematyki i celu tego przepisu[14]. W istocie bowiem, ponieważ zasada szczególności chroni daną osobę jedynie w zakresie, w jakim znajduje się ona *przymusowo* na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, logicznie rzecz biorąc zasada ta nie obowiązuje już, gdy osoba ta, że tak powiem, swobodnie decyduje o tym, czy pozostać w tym państwie, czy też opuścić je lub do niego powrócić. Każda inna wykładnia byłaby równoznaczna z bezkarnością, ponieważ wystarczyłoby, aby zainteresowana osoba powróciła pod przymusem na terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, aby nie obawiać się ewentualnego ścigania w związku z wcześniejszymi przestępstwami, których nikt nie podejrzewał w chwili przekazania. Takie podejście nie ma żadnego sensu.

53. O ile oskarżony i Irlandia mają zatem podstawy, by uznać, że stosowanie wyjątku z art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584 jest uzależnione od dobrowolności powrotu, o tyle błędnie uznały, że pomimo dobrowolnego wyjazdu przymusowy powrót oskarżonego przywróci do życia zasadę szczególności z pierwszego przekazania.

54. W trzeciej kolejności, powołanie się – niepotrzebnie – na art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej wydaje się wynikać z okoliczności niniejszej sprawy, które są mylące i mogą być źródłem pewnej niejasności. Nie można bowiem przywiązywać zbyt dużej wagi do czysto przypadkowej okoliczności, że dana osoba wróciła, w wykonaniu *drugiego* europejskiego nakazu aresztowania, na terytorium państwa członkowskiego, które wydało *pierwszy* europejski nakaz aresztowania (Niemiec). Przede wszystkim nielogiczne byłoby wyciąganie stąd wniosku, że dzięki temu zasada szczególności z pierwszego nakazu została przywrócona do życia.

55. Poniższy przykład wyraźnie pokazuje, że zasady szczególności *nie* można przywrócić do życia w ramach pierwszego europejskiego nakazu aresztowania, w przypadku, gdy wobec danej osoby został wydany nowy europejski nakaz aresztowania po dobrowolnym opuszczeniu przez nią terytorium państwa członkowskiego wydającego nakaz. Wyobraźmy sobie, pozostając nadal w sytuacji dobrowolnego opuszczenia terytorium państwa wydającego pierwszy nakaz, że państwem wydającym drugi nakaz jest Republika Czeska, a nie Republika Federalna Niemiec. W takim przypadku nie można w żaden sposób wyobrazić sobie, że czeskie organy wydające powinny zwrócić się do organów

12 Wyrok z dnia 28 czerwca 2012 r. (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 78), w którym Trybunał dokonał wykładni bliźniaczego przepisu zawartego w art. 28 ust. 2 lit. a) decyzji ramowej 2002/584 w odniesieniu do późniejszych przekazań.

13 Wersje językowe inne niż wersja w języku francuskim wskazują jednoznacznie na dobrowolny charakter powrotu osoby, której dotyczy nakaz, między innymi, w języku angielskim: „has returned to that territory after leaving it", a nie „has been returned"; w języku niemieckim „nach Verlassen dieses Gebiets dorthin zurückgekehrt"; w języku włoskim „ha fatto ritorno dopo averlo lasciato"; w języku hiszpańskim „haya vuelto a dicho territorio después de haber salido del mismo"; czy w języku czeskim „vrátila-li se na území tohoto státu poté, co ho opustila". Te różne wersje językowe zakładają *aktywną* decyzję zainteresowanej osoby o powrocie.

14 Zobacz pkt 39–42 niniejszej opinii.

portugalskich o zgodę na rozszerzenie ścigania na czyny, których nie dotyczył europejski nakaz aresztowania wydany przez Republikę Czeską wobec Włoch, a które miały miejsce przed przekazaniem osoby przez organy włoskie organom czeskim. W takim przypadku jest jasne, że *jedynymi rozmówcami w sprawie są organy czeskie i włoskie*. Chociaż rozpatrywane czyny miały miejsce w Portugalii, a pierwsze przekazanie zostało dokonane przez organy portugalskie (organom niemieckim), to od momentu, gdy zainteresowana osoba dobrowolnie wyjechała z Niemiec do Włoch (a organy portugalskie nie wystąpiły o jej przekazanie), *jedynie włoski* organ (wykonujący) jest właściwy do tego, aby zezwolić *czeskim* organom (wydającym) na rozszerzenie zakresu ścigania zgodnie z art. 27 ust. 3 lit. g) decyzji ramowej 2002/584. Taka wykładnia jest logiczna i odnosi się bezpośrednio do funkcji zasady szczególności oraz do leżących u jej podstaw charakteru dwustronnego i względów suwerenności opisanych w niniejszej opinii [15]: funkcja ta polega na uniknięciu sytuacji, w której państwo wydające (konkretny nakaz aresztowania, na mocy którego dana osoba podlega zostaje poddana jego potestas), narusza suwerenność państwa członkowskiego wykonującego (rzeczony konkretny nakaz aresztowania) [16].

56. Wreszcie w czwartej kolejności w świetle celu, jakim jest przyspieszenie i uproszczenie współpracy sądowej między państwami członkowskimi, do którego zmierza decyzja ramowa 2002/584 [17], Trybunał orzekł, że art. 27 i 28 decyzji ramowej, jako że wprowadzają odstępstwa od zasady wzajemnego uznawania sformułowanej w art. 1 ust. 2 rzeczonej decyzji ramowej, nie mogą podlegać wykładni prowadzącej do zniwelowania celu tejże decyzji ramowej [18]. Tak więc nie można utrudniać rozszerzenia ścigania poprzez zobowiązanie organu wydającego drugi europejski nakaz aresztowania do uzyskania zgody organu wykonującego pierwszy nakaz.

57. Jest prawdą, że w niniejszej sprawie trudność ta wydaje się do pokonania, ponieważ oba europejskie nakazy aresztowania wydały Niemcy. Byłoby jednak inaczej, gdyby nakazy te wydały różne państwa. Co więcej, dobrze widoczne okazują się w takiej sytuacji nielogiczne konsekwencje podejścia bronionego przez oskarżonego i Irlandię. Weźmy przypadek osoby o bogatym rejestrze karnym. „Ostatnie" państwo członkowskie, któremu przekazano daną osobę, musiałoby wiele lat później wystąpić o zgodę wszystkich państw członkowskich, którym osoba ta została wcześniej przekazana (nie tylko do jednego, lecz potencjalnie do trzech, czterech, pięciu lub nawet większej liczby państw). Biorąc pod uwagę trudność przeprowadzenia takiej operacji, należy stwierdzić, że osoba ta byłaby prawdziwie bezkarna w odniesieniu do wszystkich wcześniejszych przestępstw, które nie zostały wykryte w chwili wydania pierwszego europejskiego nakazu aresztowania.

58. Z powyższego wynika, że w okolicznościach sprawy w postępowaniu głównym zasada szczególności nie wymaga uzyskania od państwa wykonującego pierwszy europejski nakaz aresztowania zgody na rozszerzenie ścigania w ramach drugiego europejskiego nakazu aresztowania. Zasada szczególności z pierwszego europejskiego nakazu aresztowania nie rodzi zatem konsekwencji, a powrót danej osoby na terytorium państwa wydającego ten nakaz nie może tej zasady przywrócić do życia.

15 Zobacz pkt 35 i 39 niniejszej opinii.

16 Jeszcze bardziej absurdalnym scenariuszem byłaby sytuacja, w której Portugalia wydałaby drugi europejski nakaz aresztowania w celu „odzyskania" zainteresowanego, aby został on osądzony w Portugalii za czyn C. Czy portugalskie organy *wydające* drugi europejski nakaz aresztowania musiałyby wówczas zwrócić się do portugalskich organów *wykonujących* pierwszy europejski nakaz aresztowania w celu uzyskania prawa do rozszerzenia zakresu ścigania?

17 Zobacz w szczególności wyroki: z dnia 1 grudnia 2008 r., Leymann i Pustovarov (C-388/08 PPU, EU:C:2008:669, pkt 42); z dnia 28 czerwca 2012 r., West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 56); a także z dnia 6 grudnia 2018 r., IK (Wykonanie kary dodatkowej) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, pkt 38).

18 Wyrok z dnia 28 czerwca 2012 r., West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 77).

59. Na zasadę szczególności można jednak się powoływać bez przeszkód, tyle że na podstawie *drugiego* europejskiego nakazu aresztowania. To właśnie w jego świetle należy oceniać ową zasadę, gdyż zainteresowana osoba znajduje się obecnie we władzy państwa wydającego ten drugi nakaz. Okoliczność, że państwo to jest to samo, co państwo pierwszego europejskiego nakazu aresztowania, jest bez znaczenia. Do celów stosowania zasady szczególności liczy się jedynie okoliczność, że dana osoba podlega ius punendi tego państwa na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania.

60. Jak podkreślił rząd niemiecki, w niniejszej sprawie właściwym wyjątkiem od zasady szczególności jest zatem art. 27 ust. 3 lit. g) decyzji ramowej 2002/584, w odniesieniu do drugiego europejskiego nakazu aresztowania: zasady szczególności nie stosuje się, „w przypadku gdy wykonujący nakaz organ sądowy, który przekazał osobę, wyraża zgodę zgodnie z ust. 4". W niniejszej sprawie, w zakresie, w jakim czyn rozpatrywany w postępowaniu głównym (czyn C) jest przedmiotem ścigania w rezultacie rozszerzenia zakresu drugiego europejskiego nakazu aresztowania, uchylenie zasady szczególności wymaga zatem zgody organów wykonujących drugi europejski nakaz aresztowania (w niniejszej sprawie organów włoskich), umożliwiającej organom wydającym ten nakaz (organom niemieckim) prowadzenie ścigania w tym zakresie zgodnie z prawem [19].

61. W konsekwencji na pytanie zadane przez sąd odsyłający należy odpowiedzieć, że zasada szczególności nie stoi na przeszkodzie środkowi dotyczącemu ograniczenia wolności orzeczonemu za czyn, który miał miejsce przed pierwszym przekazaniem, inny niż stanowiący podstawę tego pierwszego przekazania, gdy osoba objęta pierwszym europejskim nakazem aresztowania dobrowolnie opuściła terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, o ile na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego po tym wyjeździe organy wykonujące drugi nakaz wyraziły zgodę na rozszerzenie ścigania na czyn, za który orzeczono środek dotyczący ograniczenia wolności rozpatrywany w postępowaniu głównym.

62. Zakończę dwoma uwagami.

63. Po pierwsze, w wyroku West Trybunał orzekł wprawdzie, że dalsze przekazanie osoby na podstawie art. 28 ust. 2 decyzji ramowej 2002/584 jest, co do zasady, uzależnione od zgody państwa członkowskiego wykonującego europejski nakaz aresztowania, na podstawie którego osoba ta została przekazana [20]. Jednak z wyroku tego nie można wywnioskować, że *poza* zgodą organu wykonującego drugi nakaz aresztowania konieczna jest zgoda organu wykonującego pierwszy europejski nakaz aresztowania. W odróżnieniu od niniejszej sprawy sprawa, w której wydano wyrok West, dotyczyła bowiem *przymusowego opuszczenia* terytorium państwa wydającego nakaz przez osobę, która ze względu na to, że była objęta kilkoma europejskimi nakazami aresztowania, była przekazywana kolejnym państwom członkowskim. W tym *ciągu* (przechodnim) europejskich nakazów aresztowania to samo państwo członkowskie było kolejno państwem wydającym i państwem wykonującym nakaz.

64. W niniejszej sprawie brak jest takiego ciągu. Republice Włoskiej nie wydano oskarżonego w wyniku przekazania przez Republikę Federalną Niemiec. W związku z tym organy włoskie swoich uprawnień do wykonania drugiego europejskiego nakazu aresztowania nie otrzymały od organów niemieckich (ani tym bardziej od organów portugalskich). Mamy tu jedynie do czynienia z *następującymi po sobie* dwoma europejskimi nakazami aresztowania, z których pierwszy jest wyraźnie odrębny od drugiego ze względu na dobrowolne opuszczenie terytorium Niemiec przez oskarżonego.

65. Sytuacja byłaby analogiczna do sprawy West [21] wtedy i tylko wtedy, gdyby o drugim przekazaniu postanowiły organy wydające pierwszy nakaz (Republika Federalna Niemiec) na rzecz *innego* państwa członkowskiego, a w międzyczasie zainteresowana osoba *nie opuściłaby* swobodnie i dobrowolnie terytorium Niemiec. Tymczasem w niniejszej sprawie tak nie było.

19 Z zastrzeżeniem braku skutecznego podniesienia innego wyjątku spośród przewidzianych w art. 27 ust. 3 decyzji ramowej 2002/584.

20 Wyrok z dnia 28 czerwca 2012 r., West (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 80).

21 Wyrok z dnia 28 czerwca 2012 r. (C-192/12 PPU, EU:C:2012:404).

66. Po drugie, oskarżony podniósł, że nie mógł utracić ochrony płynącej z zasady szczególności, ponieważ przez cały czas podlegał nadzorowi kuratorskiemu, wymagającemu stawiennictwa przed kuratorem raz w miesiącu. W konsekwencji nie został on jeszcze ostatecznie zwolniony w rozumieniu art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584.

67. Argument ten jest bezskuteczny w niniejszej sprawie, ponieważ rzeczony art. 27 ust. 3 lit. a) nie ma zastosowania do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy. W sprawie tej nie ma zatem znaczenia, czy osoba, która pozostaje pod nadzorem kuratorskim, została ostatecznie zwolniona w rozumieniu tego przepisu. Osoba, która dobrowolnie opuszcza wydające nakaz państwo członkowskie, nie ma bowiem potrzeby korzystania z ochrony przyznanej przez zasadę szczególności, ponieważ z założenia nie podlega już kontroli państwa wydającego pierwszy europejski nakaz aresztowania [22].

68. Zagadnienie skutków nadzoru kuratorskiego mogłoby pojawić się jedynie w zupełnie innym scenariuszu, w którym osoba oskarżona, „mająca możliwość opuszczenia terytorium [Niemiec], nie uczyniła tego w ciągu 45 dni od swego ostatecznego zwolnienia” [23]. W takim przypadku, w braku zgody organów portugalskich, można byłoby dyskutować nad tym, czy oskarżony mógłby jeszcze powoływać się, ze względu na warunki zwolnienia, którym nadal podlega, na ochronę przyznaną przez zasadę szczególności na podstawie pierwszego europejskiego nakazu aresztowania zgodnie art. 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584. Trybunał powinien wtedy wypowiedzieć się w przedmiocie pojęcia „ostatecznego zwolnienia”. Jednakże taka dyskusja, która, jak pokazała rozprawa, może być pasjonująca, nie jest konieczna w świetle okoliczności niniejszej sprawy, ponieważ oskarżony dobrowolnie opuścił Niemcy po odbyciu kary za czyn B (wykorzystanie seksualne małoletniego). Powstrzymam się zatem od dyskusji w tym przedmiocie w ramach niniejszej sprawy.

VI. Wnioski

69. Proponuję, aby na pytanie prejudycjalne przedstawione przez Bundesgerichtshof (federalny trybunał sprawiedliwości, Niemcy) Trybunał udzielił następującej odpowiedzi:

Zasada szczególności, o której mowa w art. 27 ust. 2 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., nie stoi na przeszkodzie środkowi dotyczącemu ograniczenia wolności orzeczonemu za czyn, który miał miejsce przed pierwszym przekazaniem, inny niż stanowiący podstawę tego pierwszego przekazania, gdy osoba objęta pierwszym europejskim nakazem aresztowania dobrowolnie opuściła terytorium wydającego nakaz państwa członkowskiego, o ile na podstawie drugiego europejskiego nakazu aresztowania wydanego po tym wyjeździe organy wykonujące drugi nakaz wyraziły zgodę na rozszerzenie ścigania na czyn, za który orzeczono środek dotyczący ograniczenia wolności rozpatrywany w postępowaniu głównym.

22 W niniejszej sprawie nie wiadomo nic o przesłaniu postanowienia o warunkowym zwolnieniu przez organy niemieckie organom innego państwa członkowskiego w celu uznania tego postanowienia i kontroli jego wykonania. Nie można zatem zastanawiać się nad ewentualnym wpływem, w odpowiednim przypadku, decyzji ramowej Rady 2008/947/WSiSW z dnia 27 listopada 2008 r. o stosowaniu zasady wzajemnego uznawania do wyroków i decyzji w sprawie zawieszenia lub warunkowego zwolnienia w celu nadzorowania przestrzegania warunków zawieszenia i obowiązków wynikających z kar alternatywnych (Dz.U. 2008, L 337, s. 102).

23 Artykuł 27 ust. 3 lit. a) decyzji ramowej 2002/584.